

MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 287 (3419) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12—27.

Ujabb súlyos csata fejlődött ki a Dnyeper-kanyarulatban és Szmolenszktől nyugatra

Növelték nyomásukat a bolsevisták a német vonalak ellen — Dél- és Délnyugatangliát bombázták a németek

Berlin. (MTI.) A Német Távirati Iroda katonai tudósítója jelenti a keleti harctérről: Változatlanul figyelemreméltó az a következetesség, amellyel a német hadvezetés kiter minden döntés előtt, mert már több, mint feltevés, hogy a németek határozott célt követnek, amikor harcokat mindenütt teret engednek ott, ahol az ellenség nagy nyomással lép fel. A szovjet nyári hadjárata ezzel éppen úgy nem érte el a kitűzött eredményt, mint az őszi csatában, amely már fokozatosan kezd a téli harcok időszakába átmenni, anélkül, hogy az ellenségnek akárcsak egy megsemmisítő csatát sikerült volna megvívnia, az 1941—42. évi nagy német csaták arányában. A Kier és Zsitomir környékén vívott csata újabb félre nem ismerhető bizonyítéka ennek a többször hangzottatott felfogásnak.

Az idén a keleti harctéren sehohsem avatkoztak be túlságosan a harcokba német tartalékok, bár a jelenleg meglevő és még lehetséges további európai harcterek minden súlyosbodó tényezőjének figyelembevételével is, elegendő csapatnak kellett rendelkezésre állni. Az európai ipar majdnem kizárólag a német véderő szolgálatában dolgozik és hónapok óta olyan teljesítményeket ér el, amelyek figyelemreméltóak. Mindből világos, hogy a tartalékolás emberben és anyagban meghatározott célt szolgál, sőt alkotóeleme olyan körültekintő tervnek, mely az első pillantásra meglehetősen egyszerűnek és józannek tűnik, azonban természetesen beilleszkedik a világszerte meglevő harcok egész hadvezetés keretébe.

A németek nyilvánvalóan arra törekednek, hogy ne csak 1944-re őrizzék meg teljes erejű hadigépezetüket, hanem a végső döntő harcban is fokozott katonai erővel szállhassanak le. Ebből a szempontból az ellenség kizárólagosnak látszó kezdeményezései is nagyon keveset érhetnek tekintetbe, mert alapjában véve a német hadvezetés szándékaiból folyóknak vehetők.

A Budapesti Tudósító jelentése szerint illetékes berlini hely megjegyzései rámutatnak arra, hogy az oroszok nagy támadás indítására készülnek, amely a számításba vett terület arányainak és az eddig megállapított csapatösszevonásoknak megfelelően, valószínűleg a legnagyobbak közé számítható, melyeket eddig a szovjet hadsereg végrehajtott. Tekintet nélkül a rossz időjárásra és a kedvezőtlen terepre, a szovjet támadás is kísérletezik azzal — mondják Ber-

linben, — hogy amennyire lehetséges, még ebben az évben kivívja a német-szovjet háború döntő csatáját. Ebből a célból mindent igénybevesz, ami emberben és hadianyagban lehetséges. Berlini magánkörökben érdeklődéssel figyelik a Szovjetnek ezt a hallatlan erőfeszítését, azonban nem az a meggyőződés uralkodik, hogy a szovjet szándékai

sikerüljenek. Hivatalos tájékoztatások arra a felfogásra engednek következtetni, hogy a német vezérkarnak a legutóbbi hónapokban mutatott rendkívül ügyes elszakadó mozdulatai következtében, melyeket nagyobb veszteség nélkül hajtott végre, a Szovjet döntő csatára irányuló kísérlete esetén nagy meglepetés elé kerülhet.

Harminc hadosztályt vont össze a szovjet hadvezetés a Dnyeper-kanyarulatban

Zürichből jelentik: (B. T.) A Neue Zürcher Zeitung berlini levelezője szerint az oroszok az elmúlt 24 órában még növelték nyomásukat a német vonalak ellen. A német jelentések többek között Zsitomir kiürítéséről számolnak be. Azonkívül újabb súlyos csata fejlődött ki a Dnyeper-kanyarulatban, valamint Szmolenszktől nyugatra. Német katonai körökben egyáltalán nem kellett meglepetést, hogy a Dnyeper-kanyarulatban újra fellángolt a csata. Már néhány nappal ezelőtt beszámoltunk az orosz előkészületekről ezen a részen. E jelentések szerint az orosz vezérkar ezen a részen körülbelül har-

mine hadosztályt vont össze. A támadás két irányból indult, Dnyepetrovsktól délnyugatra és Krivojrogtól. A harc rendkívül elkeseredett. — Szmolenszktől nyugatra a szovjet támadás Orsa város felé irányul, ahol az oroszok helyi betöréseket értek el, a németek azonban elzárták az utat. Súlyos harc folyik Rjescina vidékén is a Dnyeper nyugati partján, a Brezina torkolatvidékén. Ezen a részen — német jelentések szerint — az oroszok néhány helyen betörték, a németek azonban megsemmisítették a betört kötelékeket.

Angol vadászgépek fedezetével görög ejtőernyősök szálltak le Szamosz szigetén

Stockholmból jelentik: (MTI.) **Kedden hajnalban — mint az angol híroroda jelenti — Dél- és Délnyugatanglia felől némi légitelvékenység folyt. Bombák este le. A támadásnak áldozatai vannak. Anyagi kárt is jelentenek.**

Kairóból Zürichbe érkező hírek szerint angol vadászgépek fedezetével görög ejtőernyősöket dobtak le Szamosz szigetén a brit helyőrség megerősítésére. Az ejtőernyősök előkészítik a partvesztést a brit és görög szárazföldi csapatok számára, amelyek tengeren érkeznek.

Berlinből jelentik: (MTI.) A délnyugati harctéren november 15-én — mint a Német Távirati Iroda értesül — két ellenséges századnak a Monte Amuro ellen intézett helyi támadását leszámítva, nem volt jelentősebb harc. A nyugati szakaszon helyenként élénk tűzvérségi tűz folyt mindkét részről. A keleti szakaszon néhány ellenséges utászcsapatot szétvertünk és foglyokat ejtettünk.

Berlinből jelentik: (MTI.) A Német

TI jelenti: A Balkánon a Mejevics hegység területén tovább folyik a kommunista bandák elleni tisztogató harc. Több helyeségen felszabadítottak. Tuzlától délre a bolsevisták megkísérelték, hogy kényszerrel ujonccokkal egészítsék ki állományukat. Négyszáz ilyen besorozott közül 300 elmenekült a kommunistákhoz és a német csapatoknál jelentkezett.

Gépkocsi baleset érte Faruk egyiptomi királyt

Lisszabonból jelentik (MTI.): A brit hírszolgálat jelentése szerint, Faruk egyiptomi királyt hétfőn Kairó közelében gépkocsibaleset érte. A király a baleset következtében megsérült és egyik brit katonakórházba szállították.

Amszterdamból jelentik (MTI.): A brit hírszolgálat kairói jelentése szerint Faruk király — mint a kezelőorvosok közlik — a gépkocsibaleset következtében, bal csípőcsontján törést, továbbá kisebb zúzódásokat szenvedett.

Általános közérzete kielégítő. Valószínű, hogy kedden reggel már visszatérhet Kairóba.

Nem sikerült a de gaulleista kormány-alakítási kísérlete Beirúban

Mersynából jelentik (MTI.): A Német Távirati Iroda jelenti: Mint a kairói rádió Beirútból érkezett újságíró kijelentései alapján jelenti, Edde, akit a de gaulleista kormány megalakításával megbíztak, közölte megbízóival, hogy nem tudja a kormányt megalakítani.

Ankarából jelentik (MTI.): Az angol híroroda jelentése szerint Catroux tábornok Beirúban már megkezdte tanácskozásait a francia és angol hatóságokkal. A libanoni fővárosban egyébként vasárnap és hétfőn további összetűzések nem voltak. Csaknem minden üzletet bezártak és a hivatalokat sem nyitották ki. A fővárosnak a külvilággal való összeköttetése megszűnt. Az utcákon katonai járőrök és harcokosok cirkálnak.

A belügyi tárca költségvetését tárgyalja a Ház

Budapestről jelentik: (MTI.) A képviselőház kedden folytatta az 1944. évi állami költségvetés vitáját, a belügyi tárca költségvetésének tárgyalásával.

Tasnády Nagy András elnök napirend előtt bejelentette, hogy József királyi herceg és Augustia királyi hercegnasszony házasságkötésének 50-ik évfordulójára alkalmából a Ház nevében jókívánásait fejezte ki.

Azután Hunyadi Buzásy Endre előadó ismertette a költségvetésnek a belügyi tárcára vonatkozó adatait. Hangsúlyozta, hogy Magyarország elsősorban szociális állam. A társadalomépítő szociális gondolta a háború és a hadihelyzet ellenére is az első vonalon szerepel. Kiemelte az Országos Közegésztügyi Intézet áldásos munkáját. Bejelentette az átszervezést, mert a megoldásra való teendők elintézése így még hatékonyabb lesz.

Azután Jaross Andor, a Magyar Megújulás Nemzetiszocialista Pártvezetőség vezerszónoka beszélt. Beszédében főként a közigazgatással foglalkozott. Hangoztatta, hogy nagyobb felelősséget és önállóságot kell adni, de kívánni is a közigazgatási tisztviselőktől. Élesen kikelt a bürokrácia kinövéséi ellen. Szólott a hátsó arevonaj minde körülményei között való biztosításnak nagy horderejéről, majd egyenlő elbánást kéri a politikai pártoknak. Igen élesen foglalkozott a Független Kisgazdapárt, a Parasztvezetőség és a Szociáldemokrata Párt szervezkedésével és kéri a belügyminisztert, hogy a legerélyesebb eszközökkel védje meg a társadalom ellenálló szellemét.

A következő felszólaló Kossuth Pál, a Magyar Élet Pártjának vezerszónoka volt.

Cziffra Kálmán főispánt ünnepelte a vármegyei kisgyűlés

Mi az igazság a berettyóújfalui kórház ügyében?

Nagyvárad, november 16. A vármegyei törvényhatósági bizottság ma délután 10 órai kezdettel dr. Cziffra Kálmán főispán elnöklésével kisgyűlést tartott, amelynek rendes tárgypontján 287. póttárgysorozatán pedig 17 ügy szerepelt.

Napirend előtt Fekete Ferenc bizottsági tag megleghangú beszédében üdvözölte dr. Cziffra Kálmánt abból az alkalomból, hogy most három éve emelték a megnagyobbodott Bihar vármegye főispáni székébe s hogy működését most értékelte, legfelsőbb elismerés jutalmazta.

— Ismerjük — mondotta — a főispán urnak a megszállás idejében tanúsított magatartását. A kitartás, az őrtállás szerepét választotta s a felszabadulás után szintén a dolog nehezebbik végét fogta meg, mert nem óhajtott nyugalmába vonulni, hanem vállalta a munkát, a felelősséget. Az ország legjobb főispánjai közé tartozik, aki mindenütt jelen van és mindig mindent megtejt, amit az adott körülmények között a vármegye érdekében tenni lehet. A harmadik évforduló és a legmagasabb elismerés érkezése alkalmából szeretetünknek és ragaszkodásunknak adunk kifejezést a Főispán úr iránt s boldogok vagyunk, hogy az ő vezérése alatt állhatunk. Nagyra értékeljük energiáját, felelősségérzetét és szívósságát, ami minden tevékenységében megnyilvánul és kérjük a Mindenhatót, áldja meg fáradságtalan munkásságát, neves személyét és kedves családját.

A kisgyűlés tagjai meleg ünnepélyesen részesítették a főispánt, aki meghatott szavakkal válaszolt, megköszönve az üdvözlést és mint mondta, az elnéző bírálatot, amelyet működéséről kifejezésre juttattak.

— Ma a főispán működése — folytatta — és minden tisztviselő hasonlít a háziasszony munkájához, aki szeretné a legteljesebben végezni feladatát, de a nehéz körülmények között örvend, ha rendet tud tartani háztartásában. Sajnos, a rendkívül súlyos viszonyok miatt maradandó alkotásokat nem tudunk felmutatni, de hogy ennyi eredménye is van munkánknak, az a megye lakosságának bizalmára, s munkatársaim odaadó ügyszeretetére vezethető vissza.

A berettyóújfalui kórház ügye

Ezután dr. vitéz Nadányi János alispán válaszolt Des Escherolles Gilbert bizottsági tagnap a szepemberi kisgyűlésen a berettyóújfalui kórház ügyében elmondott interpellációjára. Az interpelláló azt állította, hogy a berettyóújfalui kórház nem élelmez, kéltőlképpen a betegeket, néha olyan zavarokkal küzd, hogy a katonaságtól kér zeirt, s a ki nem elégtő állapotok miatt a kórház lassan néptelenedik. Javasolta Des Escherolles Gilbert, hogy a berettyóújfalui közpofoku mezőgazdasági iskolát bízzák meg a kórház ezámára ezükséges élelmezter előállításával.

Az alispán válaszában kifejtette, hogy dr. Tőkés Aljezzyóvel kivizsgálta az ügyet, a kórház főorvosát is jelentésfételre ezóllította fel és az így ezerezett értékelések alapján megnyújtató nyilatkozatot felelt. Tény, hogy a kórház nehézségeket él, de ez az ország minden egészségügyi intézmé-

nyénél tapasztalható. A berettyóújfalui kórház vezetése azonban mindent megtesz az ellátás érdekében, ami a betegek étrendje is bizonyít. Ha elő fordult egy ízben, hogy a kórház a katonaságtól kért zeirt, ez azért történt, mert ezt megelőzőleg a katonaság vette egy ízben a kórház készletét igénybe s csupán a kölcsönvett anyag megtérítéséről volt szó. Téves az a beállítás is, hogy a kórház néptelenedne, éppen ellenkezőleg állandóan emelkedik a fizető betegek létszáma. A mezőgazdasági iskolát viszont az ellátás biztosítására nem lehet igénybevenni, mert az iskola rendelkezésére álló területek tancéluak s ezek termelvényeit az intézet 145 növendékének ellátására kell fordítani. A kórház forgatókönyvének fel-emelésére egyébként illetékes helyen lépéseket tett.

Des Escherolles Gilbert kijelentette erre, hogy utólag ő is meggyőződött, hogy téves információk lapján interpellált s az alispán választát a való tényállás megerősítésével tudomásul veszi.

Községi ügyek a kisgyűlésen

Napirend során számos községi határozatot bírál felül a közgyűlés, amelyek legnagyobb részét tudomásul vette. Megsemmisítette azonban többek között Székelyhíd község azon határozatát, amellyel a görög katolikus templom telkét visszaköveteli. Az elutasítást azzal indokolta a kisgyűlés, hogy a határozat meghozásánál formai hiba történt s egyben utasította a községet, hogy új határozatáhozatal előtt a bel-

ügyminiszter hozzájárulását kérje ki. Nagyszalonta megyei városnak a városi zöldkeresztes egészségvédelmi ezolgálat biztosítása tárgyában hozott határozatát is megsemmisítette a kisgyűlés, mert a város képviselőezsülete csak 1400 pengő hozzájárulást határozott el, a zöldkeresztes egészségvédelmi ezolgálat költségvetése pedig 4900 pengőt tesz ki, s a különbözeti összeget nem lehet senki máera áthárítani. Nagyléta községnek a református és katolikus egyházak támogatására vonatkozó határozatát is megsemmisítette a kisgyűlés, mert e határozat a megszünt gazdasági iskola támogatására felvett összeget óhajta az egyházak részére juttatni, holott az ilyen segélyeket évenként meghatározott összegben kell megállapítani.

Számos község határozta el a katolikus és református egyházak, valamint az iskolák segélyezését. Berettyószentmárton, Hegyközujlak, Hegyközpályi, Hegyközszáldobágy, Kismarja, Nagykeréki, Nagyürög, Váradlos, Almásfegyvernek, Alsótótfalu, Erlaszli, Nagyléta, Piskolt községek ezrevonatkozó határozatát jóváhagyta a kisgyűlés.

Igen sok község hozott határozatot beszerzések, elidegenítések, rendkívüli munkacrők alkalmazása, elöljárók, községi alkalmazottak tisztelődijának illetve fizetésének emelése, segélyek és karácsonyj juttatások kiutalása tárgyában s ezeket kevés kivétellel, itt-ott némi módosítással jóváhagyta a kisgyűlés.

Deáky Jozefa ünnepség a Szent Vince Intézetben

Nagyvárad, November 16. Hírt adtunk már arról, hogy a Szent Vince Intézet Mária Társulata és Szeretet egyesület a megholdogult tartományfőnöknő Deáky Jozefa emlékére Karitás napokat rendez. Vasárnap délelőtt az egyes ifjusági csoportok közös szentmisén vettek részt. Az intézet dísztermében pedig megtörtént az első NISZVIM-gyűlés, amelyet Szedenik Nándor tartományi igazgató nyitott meg.

Beszédében megemlékezett Deáky Jozefáról és emlékeztetett arra, hogy az ünnepségeken résztvevők közül nagyon sokan érezhették szívének melegét.

Kovács Zoltán lazarista atya „A mi nemzetszolgálatunk” címmel beszélt az új magyar ifjuságról. Pejacsevics Mária grófnő pedig megismertette a hallgatóságot a NISZVIM jelentésével, amely Női Ifjusági Szentvincés Munkaközösség rövidítése. Ismertette a mozgalom küzdelmes történetét és munkakörét.

Délután 4 órakor volt a Deáky Jozefa emlékünnepség gazdag és művészi műsorral. A műsoron szerepelt a közkedvelt Immaculata intézet énekkara, Csiky Gyuláné vezényletével. Utána dr. Szedenik Nándor mondott emlékbeszédet Deáky Jozefáról.

Süle Erzsébet szavalata következett Deáky Jozefa nővérhez címmel, majd Palotás Hona hegedűszóló adott elő. A hegedűszóló után Süle-

Erzsébet emlékezett meg Deáky Jozefáról. Pejacsevics Mária grófnő pedig szent Vince jelentőségéről beszélt.

A nagy tetszéssel fogadott előadás után, megtartották a Karitás munkáról szóló beszámolót. Utána az Immaculata intézet énekkara elénekelt Kodály 150-ik genfi zsoltárát, a Szent Vince Intézet polgári iskolájának szavaló kórusa Kákonyi István „Uj front kell” c. versét adta elő.

Kezdi megszokni a közönség a Szent László-ter atkelési szakaszain való járást

Nagyvárad, november 16. Mint köz tudomásu, a Szent László-teren ezombat óta a rendőrség ezigoruan alkalmazza a járdán való átkelés szabályait. Pár nap alatt a rendőrség megfeszített munkával szolította fel a járókelőket a rend betartására, melyet a közönség nehezen értett meg és ez könnyösen ragaszkodott a kocsiutesten való járkáláshoz, nemtörődve a közlekedési zavarokkal. Végül is azonban kezdi megszokni a rendszert.

Hétfőn a járdák átkelési szakaszai fehér jelzéssel láttá el a rendőrség ez az ez ujtitás nagyban elősegítette a rend betartását, mert így világosan látható a járda utvonala. Addig is, amíg üvegszegekkel, vagy más a nagyvárosokhoz hasonló megkülönböz-

Mozik műsora:

APOLÓ: Sziamj macska.
BELVÁROSI: Gül Baba.
CASINO: A tökéletes férfi.
KORONA: Feltékonyság.

tetésai sikerul az utvonala jelzést állandósítani, az ellopott fehér meszelést állandóan pótolni fogják.

Mint érteünk, az átkelések gyakorolt rendszeresítését a Bémer-terén és más forgalmas utvonalon is végrehajtták.

Nyitva hagyták az ablakot — eltűntek az értékek

(Nagyvárad.) A rendőrség hétfőn délelőtt őrizethe vette Mészár János nagyváradai hintáslegényt, aki társával, Kiss Árpád 22 éves napszámossal együtt végigsétáltak a várost és a szellőztetés céljából nyitvahagyott ablakokon benyulva, minden megfogható tárgyat, így párnát, lepedőt, szőnyeget, ágytakarót és ezekhez hasonló értékes holmit rendszeresen lopkodtak.

Kiss Árpádot már napokkal ez előtt elfogták és az ügyészégi fogházban várja a bíróság ítéletét. Mészár János kihallgatása hétfőn egész délelőtt tartott s vallomása alapján beigazolódott, hogy rengeteg polgárt károsított meg és az ellopott holmik pár ezer pengő értékűek. Kihallgatása után átkísérik az ügyészég fogházába.

Cziffra Kálmánt üdvözölte a vármegye tisztviselői kara. Nagyvárad, nov. 16. A mai vármegyei kisgyűlés előtt dr. vitéz Nadányi János alispán a vármegyei tisztviselők élén megjelent a vármegyei hivatalban és a tisztviselői kar nevében jókívánatait fejezte ki dr. Cziffra Kálmánnak abból az alkalomból, hogy három évvel ezelőtt emelték a megnagyobbodott Bihar vármegye főispáni székébe s hogy most legfelsőbb elismeréssel tüntették ki.

HIRDETMEYNY. Az Ácsipari Szakosztály értesíti tagjait, hogy új vezetőségét választott. Elhunyt elnökük helyébe ifj. Pénzes Lajost választották meg. Alelnöknek Agódd Sándor lett megválasztva. Egyben értesíti a Szakosztály tagjait, hogy a hivatalos óra minden nap délelőtt 11—12-ig van. Elnökség.

RÁDIÓ

SZERDA, NOVEMBER 17.

10.15 Szekesfővárosi Fúvóezzenekar.
11.15 A rádióezzenekar műsorából.
11.40 Móríc Pál elbeszélései.
12.10 Rodsz Emil szalonegyüttese.
13.30 Honvédeink üzennek. A Vörökezeszt bajtársi rádióezszolgálata.
14.00 A Legierők fúvóezzenekara.
15.00 Művésztlemek.
15.30 Vadas Jolán beszéj Déloroszországról.
16.20 Perényi Gabriella filmdalokat énekel.
17.00 Gáspár Lajos cigányezzenekara.
17.30 Nagy kortársaink.
17.30 Dessauer vonóezzenekes.
18.00 Honvédek műsora.
18.40 Világpolitikai kérdések, vélemények.
20.00 Tóth László elbeszélése.
20.20 Guttenberg szalonezzenekar.
21.00 Traeger Ernő verseiből ad elő.
21.10 Farkas Béla cigányezzenekara.
21.40 Rosita Serrano műsorából.
23.00 Operarészletek.

Az időjárás fokozódó rosszabbodása ellené

Semmit sem vesztek súlyosságukból a keleti nagy elhasználó és anyagcsaták

Délolaszországban ellanyhultak a harci cselekmények a kedvezőtlen időjárás következtében — 130 angol-szász repülőgép vett részt Bulgária bombázásában

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti a keleti harcterről: Az a körülmény, hogy egyelőn napon 210 szovjet páncélos löttünk ki, de még inkább azok az óriási véres veszteségek, amelyek árán a bolsevisták huzamos támadásait folytatják, világosan mutatják, hogy a keleti harctér déli és középső szakaszán a nagy anyag- és elhasználó csaták, az időjárás fokozódó rosszabbodása ellenére sem veszítettek súlyos voltukból. Ugyanúgy világosan felismerhető, hogy a szovjet nagy anyag- és véres embervesztésekkel járó hadműveleteivel területet nyert ugyan, de hadászati reményeinek tulajdonképpen célját a német seregek szétzúzását, vagy akárcsak komoly gyengítését, nem tudta elérni.

A déli szakaszon a keresi félszigeten a várostól északkeletre többször támadtak legalább egy-egy ezrednyi erővel és néhány páncélos támogatásával. A támadásokat mind elhárítottuk, bár egyeseket csak elkeseredett közelharcban és hét szovjet páncélos harcoképtelenné tettünk.

A Dnyeper nagy kanyarulatában, mint már jelentettük, a bolsevisták tegnap mintegy harminc lövészhadosztállal és öt páncélos hadtesttel tömeges támadásokat intéztek a német vonal kanyarulata ellen Zaporozsja és Krivojrog területe között. Óriási löszkereszlet elhasználásával pergőlüz készítette elő a támadást. A súlypont Krivojrogtól északra és északnyugatra eső részen volt, ahol a szovjet ajonnan elhelyezett gyalogdallal és páncélos osztagokkal támadott. A szovjet itt egyes helyi betöréseket ért el. Késő este azonban lendületes ellenlökésekkel, rendkívül elkeseredett küzdelem után, lényegében ismét rendbehoztuk ezt a helyet. A támadó arcvonal északnyugati szárnyát több óras véres harcok után, a védelemre kedvezőbb szakaszokra visszavontuk.

A véderőfőparancsnokság jelentése

Berlin. (MTL) A Führer főhadiszállásáról jelentik a Német Távírási Irodának. A véderő főparancsnoksága közli: A Krim-félszigeten, Kerestől északkeletre kemény harcban szétvertünk többször megismételt ellenséges támadásokat. Perekoptól keletre a 38-ik román gyalogezred részei megsemmisítettek egy ellenséges gránátvető századot. A Dnyeper alsó folyásánál német hegyi vadászok megsemmisítésszerűen előre törtek a csersoni hídfőből. Foglyokat ejtettek, zsákmányt hoztak magukkal és visszaverték az ellenség ellenlökéseit. A Dnyeper nagy ívében a szovjet erős gyalogos és páncélos alakulatokkal ismét támadásokat indított, de elkeseredett küzdelem után Dnyepropetrovszktól délnyugatra és Krivojrogtól északnyugatra meghiusítottuk az áttörési kísérleteket és az ellenségnek súlyos veszteségeket okoztunk

Krivojrog városától északra felfogtuk az ellenségnek tulerő bevetésével elért betörését arcvonalunkba. A harcok teljes erővel tovább folynak. Ezekben a harcokban összesen 120 szovjet harcokcsit löttünk ki. — A Dnyeper arcvonalon, a Cserkaszi két oldalán átkelt ellenséget visszaveteltük a folyón túlra. A kievi és zsitomiri szakaszon néhány elvesztett helységet újra visszavettünk. Szétvertünk egy ellenséges harcosoportot. A Zsitomirnál harcoló csapatainkat a várostól nyugatra és északnyugatra

levő állásainkba vontuk vissza. Gomeltől délnyugatra napokig tartó veszteséges harcok után az ellenségnek sikerült egy betörése. Ellenséges lovasság és harcokcsik rajtaütésszerűen megkísérelték bevenni Rjezsica városát. A támadó alakulatokat összelőttük. Gomel két oldalán a szovjet több támadása meghiusult. Szmolenszktól nyugatra a szovjet több lövészadosztály és erős harcokcsik alakulatokat vetett a küzdelembe és újra megkezdte áttörési kísérleteit. Elkeseredett harcokban visszavertük a

több hullámban támadó ellenséges erőket a helyi betöréseket elrekesztettük és csak ezen a szakaszon 56 ellenséges harcokcsit löttünk ki. Szmolenszktól északnyugatra a harci tevékenység némileg csökkent. A keleti harctér többi részéről csak Nyeveli környékéről jelentenek ellenséges támadásokat.

A délolaszországi arcvonalon vasárnap csak tüzérségi és felderítő tevékenység folyt. A fiumei öbölben szárazföldi csapatok haditengerészeti kötelékekkel együttműködve partraszálltak a handák által megszállva tartott három szigeten. Erélyes beavatkozással az ellenséges ellenállást megtörték. Sok fogoly és zsákmány került kezünkbe. Könnyű tengeri erők elfogtak három járművet, amelyen ellenséges csapatok megkísérelték a menekülést.

A légi erő a Földközi-tenger keleti része fölött további 15 ellenséges repülőgépet lőtt le. Egy német tengeralattjáró vadász az Égei-tengeren elsüllyesztett egy ellenséges tengeralattjárót és foglyokat ejtett.

Átcsoportosítják a Délolaszországban harcoló amerikai csapatokat

Berlin. (MTL) Mint az Interinf jelenti, Lerosz-szigetén a harcok vasárnap is egész nap tartottak és az angolok Badoglio-csapatok támogatásával megpróbálták benyomni a német lődíőket. Támadásaik azonban meghiusultak. Az angolok megkísérelték megzavarni a német repülőgépek bevetését. Öt angol repülőgépet lelőttünk. A német kísérővadászoknak nem volt veszteségük.

Berlin. (MTL) Az Interinf jelenti a délolaszországi helyzetről: Az olasz nyugati parton 24 óra óta nagy esőzések vannak és a kedvezőtlen időjárás kétségtelenül hozzájárult ahhoz, hogy a harci cselekmények ellanyhultak. Ugylátszik azonban, hogy azok a nagyon jelentékeny veszteségek, amelyeket az amerikai kötelékek a német védelmi rendszer elleni makacs támadásaik során szenvedtek, bizonyos átcsoportosításra kényszerítették vezetőiket. Az élénk amerikai

tüzérségi tűz, amely több napon át a német állásrendszer széles részeire irányult, vasárnap jelentékenyen csökkent. Míg az amerikaiak minden nagyobb újabb vállalkozásról lemondtak, egy német különítmény amerikai csapatokat ismét visszavetett Venafrotól délnyugatra egy magaslati állásból, melyet előző napon elvesztettek. A német vadászbombázók jó hatással támadtak amerikai utánszállító oszlopokat és tüzérségi

készleteket. A brit hadereg szakaszán vasárnap szintén nagyobb harci cselekmények voltak. Egy ellenséges rohamcsapat megsemmisítése során német elhárítók megállapították, hogy az angolok újabb an indiai gyaloghadosztályt a legelső arcvonalon vetették harcba. Az adriai partvidéken napok óta megfigyelt menetmozdulatok vasárnap is tartottak.

Kétszáz bomba hullott Bulgáriára

Szofia. (MTL) A szófiai lapok vezető helyen közölnek tudósítást a vasárnapi légitámadásról. A közleményben együtt jelentik, hogy Cirill kormányzóherceg és Mihoff tábornok nyomában a támadás után megjelentek a támadás sújtotta városrészekben és a helyszínen tájékozódtak. A kormányhoz közelálló sajtó azt írja,

hogy a támadásban mintegy 130 angol-amerikai repülőgép vett részt, amelyek mintegy kétszáz bombát dobtak le. Jellemző, hogy a bombák nem katonai célpontokat találtak, hanem csak a polgári lakosságot. Különösen a város munkáslakta részeit sújtották.

Tovább tartanak a zavargások Libanonban

Kairóban megbeszélések folynak pánarab értekezlet előkészítésére

Amszterdam. (MTL) Az angol rádió szerint nemcsak Beiruthban, hanem Libanonmás helyiségeiben is folytatódna a zavargások. A franciák rálöttek a tömegre, több asszony és gyermek életét veszítette.

Izmir. (MTL) A Német TI jelenti: A jaffai rádió jelenti hogy Cassev közkeleti brit helytartó Beiruthba érkezett, ahol megbeszélést folytatott Peers tábornokkal.

Haifa. (Bud. Tud.) Beiruthból érkezett jelentések szerint a libanoni kormány letartóztatott tagjait, valamint az államelnököt egy erődben in-

ternálták, amely a Beirut közelében levő hegyes vidéken fekszik. Basta mohamedán kerületből újabb zavargások híre érkezett. A lakosság ott 400 méter hosszú torlaszt épített, amely körül összetűzésekre került sor.

Izstanbulból jelentik: (MTL) Edde, a francia nemzetbizottság libanoni kiküldöttje, beiruthi hír szerint, háromnapos tárgyalás után ideiglenes kormányt alakított, miután az előző libanoni kormány tagjait a franciák letartóztatták. Az ideiglenes kormányban 14 tagja van.

A degaulleista hatóságok visszautasítják a környező államok beavatkozását

Antukia. (MTL) A Német TI jelenti: Irak külügyminisztere Anglia és az Egyesült Államok képviselői előtt nyilatkozott a Libanonban végrehajtott francia rendszabályokról és egyben utasította Irak beiruti kül-

ügyi képviselőjét, hogy támogassa a libanoni hazafiakat.

Izmirből jelentik: (MTL) A Német TI jelenti: Mint a levantei rádió közli, Irak beiruti követe a beiruti degaulleista főbiztosnak jegyzéket nyújtott

át, amelyben arra kéri a libanoni francia hatóságokat, hogy vessenek véget a katonai eljárásnak és adják meg Libanonnak a teljes szabadságot.

Amszterdamból jelentik: (MTL) A Német TI jelenti: A brit híriroda jelenti Kiaróhól, hogy a kairói degaulleista kiküldött, Nahas pasa miniszterelnöknek küldött levelében tiltakozott a libanoni viszálybe való egyiptomi beavatkozás ellen. A brit híriroda diplomáciai tudósítója jelenti, hogy a Saudi király Churchhillnek küldött üzenetében tiltakozott a gaulleista hatóságok libanoni eljárása ellen.

Kairo. (Bud. Tud.) Nahas pasa kijelentette, hogy az egyiptomi kormány elhatározta az Atlanti Charta aláírását. A miniszterelnök tovább közölte, hogy Kairóban ezidőszori megbeszélések folynak pánarab kongresszus előkészítéséről. A pánarab uniónak az lenne a célja hogy megvalósítsa valamennyi arab állam leközelebbi együttműködését.

„A kisállamok jövője a háború után Szovjet-Oroszországtól fog függeni”

— egy amerikai közíró szerint — Svédországot nyugtalanítja Finnország és a peremállamok sorsa

Stockholm. (MTI) Umanszky orosz nagykövetnek Mexicóban az orosz-lengyel határokról tett kijelentése stockholmi körökben nagy figyelmet keltett. Jellemzőnek tartják, hogy az oroszok nem enyhítették messzemenő követeléseiket. A befolyásos orosz diplomata nyilatkozata, akinek állásfoglalását a moszkvai felfogás kifejezésének tartják megerősíti azokat a korábbi londoni hírlentéseket, amely szerint az oroszok igényt tartanak az ukrán lakosságú területekre és a lengyel-orosz diplomáciai viszony megszakítását annakidején tulajdonképpen azért hívták ki, hogy szabadkezüleg legyen az ukrán kérdés eldöntésénél. A kis problémákkal szemben folytatott orosz politikát illetően a svéd közvéleményt nyugtalanítja az, hogy a moszkvai közvélemény semmit sem tartalmaz Finnországról, a Balti Államokról és Lengyelországról. Többé-kevésbé találgatásokra vannak utalva, ezek azonban nem nagyon derültek ki. Az orosz rádióknak Finnország ellen intézett támadásai és a londoni rádióknak országtól a feltétel nélküli megadást követelik a világsajtóban erős visszahatást keltettek. — A Svenska Dagbladet azt követeli, hogy a svéd közvélemény nyomatékosan foglaljon állást Finnország mellett. Stockholmban meglehetősen nagy feltűnést keltett, hogy az orosz peremállamok kérdésében amerikai hangok is állást foglaltak a reális politika mellett. Egy amerikai közíró még sokkal tovább ment és az egyik svéd lapban a háború utáni várható valószínű fejlődést úgy állított be, hogy

a kisállamok jövője Oroszországtól fog függeni, mert Angliának és Amerikának egyéb teendője is lesz semhogy a kisállamok érdekében való fellépéssel ártson az orosz-angolszász kapcsolatoknak.

Törökország hadbáiépése nem válna javára egyik hadviselő félnek sem

Istanbul. (MTI) A Német TI jelenti: Sadak képviselő az Aksam című lapban újból állást foglalt a világsajtóban felmerült ama vélekezéssel szemben, hogy Törökország hadbáiépése megrövidíthetné a háborút. A török kormány ilyen lépését nem-

csak haszontalannak tartja hanem az a véleménye, hogy ez nem volna kedvező hatással sem az egyik, sem a másik fél javára.

Stockholm. (MTI) A Német TI jelenti: Az egyik svéd lap jelenti Londonból: Nem akarnak elnémulni azok a híresztelések, amelyek szerint a Szovjetunió képviselője a moszkvai értekezleten nyomatékosan hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a Szovjetunió kivezető utja legyen a Földközi-tengerre; tehát az Égei-tengerre is. Londoni politikai körökben a Szovjetunióknak újabb tengerre vezető utakra való követelésével kapcsolatban az a felfogás uralkodik, hogyha a Szovjet csakugyan előáll

„Ne sokat beszéljétek, hanem mindnyájan teljesítsétek hivatásszerűen kötelességeiteket”

Serédi hercegprímás szózata a katolikus körökbe tömörült férfiakhoz

A Magyar Kurir jelenti: A Központi Katolikus Kör ez év elején mozgalmat indított a katolikus férfiak társadalmi egységének megvalósítása érdekében. Ez az egységesítési mozgalom november elsején ért véget, úgyhogy most már ezután a magyarországi katolikus körök központja a budapesti központi katolikus kör lesz.

Ebből az alkalomból tartott díszgyűlést hétfőn a központi kör. Zichy János gróf mondott elnöki megnyitót. Utána Serédi Jusztinián bíboros

Magyarország hercegprímása szózatot intézett a katolikus körökbe tömörült katolikus férfiakhoz. Szózatában többek között a következőket mondotta:

— A hazai katolikus köröknek és azok tagjainak, a katolikus családfőknek és katolikus férfiaknak ebben az egymásratalálásban a katolikus és a magyar jövő zálogát látom. Katolikus férfiak! Ti megértettétek, hogy a magyar család, a magyar katolicizmus és a magyar haza jövője sorsa nagyrészt a ti

férfivállaltokon nyugszik, mert családfői méltóságotokban gyermekeitekben keresztül ti gyarapítjátok és izmosítjátok nemzetünk és a magyar katolicizmus életét, mint katolikus férfiak jórészt ti képviselitek az ország lakosságának közel hetven százalékát. Ti megértettétek azt is, hogy a magyar család a magyar katolicizmus és a magyar haza jövőjét ugyanilyen akaratlan munkáljátok, mert hiszen nagyrésztben rajtatok nyugszik a felelősség. Ebben az ünnepélyes pillanatban tehát amikor az ország összes katolikus köreinek férfitagjaihoz szólhatok, mi mást üzenhetnék, mint azt, hogy ne sokat beszéljétek, hanem mindannyian teljesítsétek hivatásszerűen kötelességeiteket a magyar és katolikus életben a legtökéletesebben és ha a bizonytalan idők akár egyházi, akár nemzeti, akár mindkét szempontból válaszutó elé állítanak benneteket, ne vesztétek el fejetekeket, mindenitek tartsa meg katolikus nyugodtságát, hitelt és cselekvéssel tartson ki, mert nem szomoríthatja meg az igazat, vagyis az élőhitű katolikus embert akármilyen történet is vele. Ha a közelmúltban tévedtünk is valamilyen, szegyenkezve kell megállapítanunk, hogy akkor jórészt azért szenvedett annyit a katolicizmus és az állam, mert elvesztettük becsületünket és ezért országunk nagyrészt, mert az akkori férfiak közül sokan nem voltak sem komolyak, sem igazi férfiak. Aki a katolikus férfiak közül ezen az úton járt, járjon ezen ezután is, aki pedig nem járt rajta térjen rá még ma, de ne feledje el Szent Bernát komoly figyelmeztetését, hogy az Isten megígéri a jutalmat azoknak, akik a jó útra lépnek, de csak azoknak adja meg, akik a jó úton ki is tartanak.

A szózat után felhangzott a pápai himnusz, amellyel véget ért a katolikus körök központjának ünnepi díszgyűlése.

Mezőgazdasági tanfolyamokat rendeznek a honvédség részére

A földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége Erdély mezőgazdasági színvonalának emelésére nagyszabású munkaprogramot dolgozott ki s annak megvalósítása érdekében egyik legfontosabb feladatának tekinti azt, hogy a korszerű gazdálkodás alapelveit a legcélszerűbb néprétegekkel is megismertesse.

A miniszteri kirendeltség még a múlt év folyamán felvetette azt a gondolatot, hogy külföldi mintára a honvédség tagjai is mezőgazdasági szakoktatásban részesüljenek s ezen az úton megszeressék mindazokat a gazdasági ismereteket, amelyeket a háromhónapos téli gazdasági tanfolyamokon az ezüstkálász gazdák szerezhettek meg. Az életrevaló gondolatot nagy megértéssel fogadta a kolozsvári hadtest parancsnoksága s hozzájárult ahhoz, hogy a tényleges katonai szolgálatot teljesítő gazdák és a honvédség többi földműveléssel foglalkozó tagjai mezőgazdasági szakoktatásban részesüljenek. Ennek eredményeként az elmúlt év folyamán a földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége 4 téli gazdasági tanfolyamot rendezett a honvédség számára s ezeken több mint kétszáz résztvevő vizsgálta le az év eredményét.

A tanfolyamok sikere arra indította a földművelésügyi minisztérium erdélyi

ki kirendeltségét, hogy a honvédség tagjainak szakszerű mezőgazdasági kiképzését még nagyobb arányokban folytatása s ezért arra kérte a hadtestparancsnokságot, hogy a jól bevált mezőgazdasági tanfolyamokat a hadtest egész területén szervezze meg s egyúttal rendelje be Kolozsvárra a tényleges szolgálatot teljesítő okleveles gazdákat, valamint a középfokú gazdasági tanítéti képesítéssel rendelkező gazdákat, hogy azok, mint a honvéd mezőgazdasági tanfolyamok leendő vezetői, kiképzésben részesüljenek. A hadtestparancsnokság ezt az előterjesztést is a legnagyobb örömmel vette magáévá, összeíratta a katonai szolgálatot teljesítő, magasabb mezőgazdasági szakképzettséggel bíró okleveles gazdákat, akik azután, számszerűen 12-en a földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltségének irányítása mellett a kolozsvári mezőgazdasági főiskolán szakszerű kiképzést nyertek, hogy mint a honvédség mezőgazdasági szaktanfolyamainak vezetői, megfelelhessenek a rájuk váró feladatoknak.

A hadtestparancsnokság rendelkezése értelmében november 15-én Erdélyben kilenc honvéd mezőgazdasági tanfolyam nyílt meg, még pedig Kolozsváron, Zilahon és Szamosfalván 2-2, Marosvásárhelyen, Besztercén és Szászfenesen

1-1 tanfolyam. A beérkezett jelentések szerint a katonai szolgálatot teljesítő kizsádk mindenütt tömegesen, nagy lelkesedéssel jelentkeztek a tanfolyamokra, úgyhogy azok sikere máris biztosítottnak tekinthető. A honvédségi tanfolyamot sikerrel elvégző gazdákat ugyanúgy, mint a háromhónapos téli gazdasági tanfolyamot végzett gazdákat, ezüstkálászok gazdákká avatják.

A kolozsvári hadtestparancsnokság megértő magatartása és gyors intézkedése példamutató és minden elismerést megérdemel. Megértette a haladó idők szavát s útát mutat, hogy honvédcink, akik most fegyverrel kezükben védik határainkat, miképpen lehetnek az eljövendő békének is igazi harcos katonái.

JÓKAI: AZ EZERKETTEDIK ÉJSZAKA című kitűnő regény jelent meg a múlt héten a Révai Testvérek Irodalmi Intézet kiadásában. Révai regénytár elnevezés alatt minden hónapban egy-egy kitűnő regény jelenik meg rendező könyv formában, kötetenként kb. 130 oldalas terjedelemben, izlésesen kartonált címlappal. A bolti ára kötetenként 1.60 P. Minden újságíróhoz helyen és könyvkereskedőknél kapható.

Apostoli áldását küldte a Szentatya a József kir. hercegi párna

Magyar Országos Tudósító jelenti. József királyi herceg és Augusztina királyi hercegné november 15-én, hétfőn ünnepelte házasságkötésének 50-ik évfordulóját. A budavári koronázó főtemplomban Serédi Jusztinián hercegprímás szentmisét mondott, amelyen a hercegi család tagjai és a meghívott előkelőségek vettek részt Kállay Miklós miniszterelnökkel az élen a kormány több tagja is részt vett a misén. Képviseltette magát küldöttséggel a tisztkar a Mária Terézia Rend, a Magyar Tudományos Akadémia, az Actio Catholica és az Americana. Jelen volt az arisztokrácia számos előkelősége. A mise végén Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás megáldotta a királyi hercegi párt. XII. Pius pápa Maglione bíboros államtitkár tolmácsolásával apostoli áldását küldte a királyi hercegi párna. Délben a királyi hercegi palotában fogadás volt.

Kié legyen a föld?

Virág Jeromos dr előadása az Erdélyi Fiatalok körében

(Nagyvárad.) Hétfőn este 7 órakor tartották meg az Erdélyi Fiatalok kéthetenként szokásos előadásukat, amelyeken minden alkalommal más elnököl.

Ezúttal dr Veress Gyula töltötte be ezt a tisztséget, aki megnyitva a vita-estét, felkérte dr Virág Jeromost, hogy folytassa az utolsó alkalommal félbenmaradt előadását, a telepítés kérdéseiről.

Dr Virág Jeromos ismertette a telepítés körül keletkezett vitákat és kifejtette ennek nagy nemzetgazdasági fontosságát. Beszélt továbbá az egészséges telepítés feltételeiről, hozzáfűzve, hogy a föld legyen azé, aki megmunkálja és szereti, elsősorban tehát a kisgazdáké. A települőknek a legjobb földet kell juttatni, nagyvárosokhoz közel.

A kérdéshez Soós Lajos szólott hozzá elsősorban. Megjegyezte, hogy a föld csak magyaré lehet. Vigyázni kell arra, hogy a települőket a vidék éghajlatának megfelelően helyezték el, tehát az alföld és a hegyvidék klímája ne befolyásolja az egyéneket. A földet sokgyermekes családok érdemlik meg. Kivánatos, hogy minden idegen földön élő magyart telepítsenek vissza a hazába.

Faragó Károly megjegyezte, hogy ennél a kérdésnél vigyázni kell az elnemzetlenítés veszélyére.

Nácsa Antal hozzászólásában a kertgazdaság hasznosságáról beszélt. Székely Sándor hozzáfűzte a kérdéshez, hogy a telepesek megbízható magyarok kell, legyenek.

Hozzászóltak még a kérdéshez Belényessy István, Papp Sándor, dr Bárdos József és mások.

Az előadás befejezésével dr Veress Gyula elnök megköszönte dr Virág Jeromosnak az értékes előadást, úgyszintén köszönetet mondott valamennyi felszólalónak, majd az értékes, komoly vita-estet berekesztette.

Felhívás. A Magyar Tűzharcos Szövetség Otthonában folyó hó 18-án este 7 órakor egészségügyi előadás lesz, mely alkalomra egy a bajtársak, mint a család nőtagjainak megjelenését kéri az elnökség.

Uj nemzetvédelmi keresztetek Bihar megyében és Nagyváradon

A Budapesti Közlöny vasárnapi száma újabb nemzetvédelmi kereszt-kitüntetések között:

Dr Andrásy Ernő orvos Szalacs, Arany János községi jegyző Nagyszalonta, Balázs András postaaltiszt Békény, Idősb. Barna József földműves Érmindszent, Barna Mihály ny. tiszthelyettes Ersemlyén, Bartha Gábor földműves Piskolt, Bazili Mihály igazgató, Becsey László külkereskedelmi hivatali főelőadó Nagyvárad, Bán Dezsőné, Pintér Margit áll. isk. tanítónő Nagybjom, dr Borbély Dezső főjegyző, Bimbó Sándor korcsmáros Szalárd, Boros Gyula körjegyző Nagyszalonta, Boros Kálmán bérkocsitulajdonos Berettyóújfalú, Boros Lajos gépkocsivezető Berettyóújfalú, Bödi Imre szabó Nagyszalonta, Burján Mihály vegyész-mester Mezőtelegd, dr Cziffra Kálmán főispán, Csatóry József István magántisztviselő Nagyvárad, Dani Lajos építési vállalkozó Bihar-püspöki, Dimbus József kosárfonó Nagyvárad, Diószeghy Bajó Erzsébet gazdálkodó Nagyszalonta, Domokos Lajos trafikós Érábrány, Dull János kőműves Nagyvárad, Fazekas István pénzügyőr főbiztos Nagyszalonta, Fábrián Gábor szállásmester Nagyszalonta, Felvinczy Sándor kisbirtokos Bihar-püspöki, Fényes Lajos birtokos Érendrés, vitéz Fodor László földműves Bihar-diószeg, Fodor Mihály irodatiszt Békény, Furka Béla

tisztviselő Bihar-diószeg, vitéz Fülöp György dohányraktári őr Nagy-léta, Gazdag Imre rendőrfőtörzsőrmester Bihar-diószeg, Gábor Ernő tisztviselő Berettyószentmárton, Gonda László asztalos Okány, Gondos József földműves Nyüved, Gönczi Sándor magánmérnök Székelyhid, Hujdafi János törzsőrmester Sarkad, Gulácsy Irén irónő, Herceg László postaellenőr Bihar-püspöki, Hidy Imre nyomdász Nagyszalonta, Horváth Béláné postaigazgató neje Nagy-báród, Huve Lajos mérlegkészítő Váradszőlős, Irimiás János korcsmáros Nagyvárad, Jancsó Gabriella egyetemi hallgató Nagyvárad, dr Kajaba László római katolikus plébános, Kalmár Endre állami tanító Nagyvárad, Kappel György ügyvezető igazgató Nagyvárad, Katona József ny. postaaltiszt Nagyszalonta, Kertész Imre kereskedő Nagyszalonta, Király István kereskedő Okány, Kiss János fodrász-mester Nagyvárad, Kiss Kálmán földműves Sarkad, Koltay Aladár jegyző Nagyvárad, Kovács Imre sörraktáros Érmihályfalva, dr Kovács József posta főigazgató Nagyvárad, Kozma Márton rendőr Sarkadkeresztúr, Krajcsik György vendéglős Nagyvárad, Kupa András kisbirtokos Érköbölkut, Lakatos Lajos földműves Berettyóújfalú, Lévei Sándor földműves Nagyvárad.

Asok János építővállalkozó Margitta.

Balogh Elek telepfelügyelő Okány, Balogh József MÁV főmérnök, Nagyvárad, Balogh Károly cipész-mester Nagyvárad, Bálint Lajos korcsmáros Nagyszalonta, dr. Beöthy György irodaigazgató tanfelügyelő Nagyvárad, Berta István ny. főraktárnok, Betuker Elek igazgatótanító Érmihályfalva, Bonczos Mihály mézárós Nagyszalonta, Borbély István gazdálkodó Nagyszalonta, Both Ottó vendéglős Nagyvárad, Butyka Gyula MÁV intéző Nagyvárad, Csoma-fáy Sándor postamester Székelyhid, Csépp Miklós aljegyző Barátka, Csucs János postás Nagyvárad, Deák Endre számtiszt Nagyvárad, Desseffy Emil légiforgalmi ellenőr Nagyvárad, Dudás Ádám magántisztviselő Nagyvárad, Erdélyi Ferenc postafőellenőr Nagyvárad, dr. Farkas László főszolgabíró Margitta, dr. Gagy József igazgatófőorvos Nagyvárad, dr. Gergelyffy László törvényszéki tanácselnök Nagyvárad, Hajos Árpád pénzügyi számvizsgáló Nagyvárad, Herceg Géza építőiparos Nagyvárad, Horváth Béla postaigazgató Nagyvárad, Szőke Lajos telepkezelő Nagyvárad, Hunyadi József könyvkereskedő Nagyvárad, Joschik Anna volt érmihályfalvai tanítónő, dr. Jelenite István orvos-zéki h. elnök Nagyvárad, Jenői Nagy Dezső földműves Nagyszalonta, Jösa Károly ny. pü. gy. ellenőr Nagyvárad, Kovács István földműves Kötégán, Kovács István portás Nagyvárad, Lahocinszky Viktor gazdasági felügyelő Nagyvárad, Gyarmat Béla ny. pü. főszámvetéses Nagyvárad.

A becsukott délerdélyi felekezeti gimnáziumok

(STUD.) A gyulafehérvári római katolikus főgimnáziumot 1579-ben alapították a jezsuiták, amikor Báthory István, akkor már Lengyelország királya letelepedésüket lehetővé tette. Eleinte csak Báthory Zsigmond és más főúri gyermekek nevelését folyt az intézetben. Később a jezsuita tanterv alapján általános keretek közt működött a középiskola. Az 1688-i medgyesi országgyűlés határozata folytán a jezsuitákat Erdélyből kiűzték. Az iskola további működéséről alig vannak adataink.

Mikor Erdély a Habsburg királyok uralma alá került, a jezsuiták ismét átvették az intézetet, a rend feloszlásáig, 1773-ig tanítottak benne. Ezután világi papok vették át a gimnázium vezetését. 1848-ban az intézet épületei leégtek. Öt évig szünetelt benne a tanítás. Majláth püspök idején az intézet a nagy magyar püspök szemefénye volt. A tanítási rendszer a jezsuiták idején a Ratiho-Studiorum alapján történt. Az utolsó évben a tanulók 90 százaléka bennlakó volt. A tanulók megyék szerinti megoszlása: Hunyad megyéből 51, Arad megyéből 28, Temes megyéből 25, Torda-aranyosból 24, Kisküküllőből 20, Fehérből 36. Magyarol Gyulafehérvárról csak 18 tanuló iratkozott be. Közülük 16 református, 3 unitárius és 2 evangélikus volt. Az internátust csak 100 gyermek számára tervezték, de a mult iskolai évben 200-nak kellett helyet adni.

A mult tanévben 218 növendék iratkozott be a gimnáziumba, osztályozást nyert 213, s közülük sikeresen vizsgázott 170, javítóvizsgára 38-at utasítottak s 5-öt ismétlésre.

A nagyenyedi Bethlen kollegium

gimnázium, őse Gyulafehérvárott volt. Első alapítói Izabella és János Zsigmond voltak. Vitéz Mihály idejében lerombolták, Bethlen Gábor nyugati főiskolák mintájára újjáépítette és átszervezte 1622-ben.

A XVII. század közepén Apácaj Cece János tanároskodott az intézetben, aki Kopernik és Descartes tanainak híve volt s magyar földön a szabad ész kritikája és természeti törvényeknek az apriorisztikus elvek alóli kivonás képviselője.

II. Rákóczi György lengyelországi vállalkozása után a tatárok Erdélybe törtek és a gyulafehérvári Bethlen-kollégiumot is feldúlták (1658). Apfai Mihály 1662-ben Nagyenyeden hívta új életre az intézetet. Rákóczi Ferenc szabadságharc idején 1704-ben felgyújtották a kollégiumot. Az újjáépítésben magyar bőkezűség mellett nagy része volt az angol egyháznak, mely gyűjtést rendezett az intézmény számára.

1796-ban a kollégium elfogadta a marosvásárhelyi tantervet, mely az ősezes erdélyi felsőbb iskolák tanítási rendjét szabályozta. A klasszikus tantárgyakon kívül már nagy teret adnak a hazai történelemnek, a kísérleti fizikának, matematikának, asztronómiának. A tantárgyak megválasztása mellett a módszertanban is fejlődést mutat fel ez a ferve. 1819-ben a Norma Descendi tanterv magáévá tette az 1769 óta fennlévő daktikai haladás előnyeit s egy félvszázadra megalapította az intézet szervezetét. 1918 óta Köteles Sámuel kezdeményezésére a bölcséletet is magyar nyelven adták elő az intézetben. 1833-tól kezdve minden felsőbb tudományt magyar nyelven adták elő. A szabad-

ságharc idején a románok elpusztították az intézetet. Ebben az időben a tanítványok száma meghaladta a 800-at. A románok a szabadságharc idején Nagyenyedet felgyújtották és az ötezer lelket számláló város lakosai közül majdnem ezret felkoncoltak. A kollégium minden egyes szobájában tüzet raktak, hogy nyoma se maradjon a művelődés házáának. A kár 200.000 forintba rugott.

Csak 1850-ben kezdődött meg ismét a munka egy szegényesen berendezett szobában. 1862-ben kezdhette el az intézet működését újból az újjászervezett tanítási rend alapján. 1867-ben már 1120 növendék jelentkezett s a félezer bennlakó számára alig volt férőhely. A többször leégett könyvtár 1918-ban ismét 52.000 kötetet számlált, 1942-ben 62.000-t.

A teológia 1854-ben költözött vissza az intézetben. 1869-ben már 70 hallgatója volt a főiskolának. 1864-ben a jogakadémiát négy évfolyamúvá tették. A teológia 1895-ben szűnt meg. Ettől kezdve a gimnázium mellett tanítóképző is foglalt helyet az intézet keretei között. Erdély sajátos helyzete ismét arra készítette a vezetőket, hogy az enyedi kollégium épületébe összpontosítsák a protestánsok ősezes tanintézeteket. A teológia mellett tanítóképző, gimnázium és gazdasági iskola kap elhelyezést az intézetben.

A gimnáziumot most a román hatóságok bezárták. A nagysebeni katolikus tanítónőképzőn kívül Dél-Erdélyben a nagyenyedi református tanítónőképző az egyedüli ilyen irányú nemzetiségi magyar iskola.

„Szülők iskolája“ előadássorozat az Immaculata-Intézetben

Az Immaculata intézet (óvónőképző, polg. leányiskola, népiskola), a Nagyvárad-i Iskolánkülső Népnevelési Bizottság keretében „Szülők iskolája“ címen sorozatos előadásokat rendez, amelyre a kedves szülőket szeretettel meghívjuk.

Tárgysorozat:

November 16-án d. u. 4 órakor: 1. Hercegh Vincencia nővér, polg. isk. igazgató: Isten szerint szebb jövő! (Megnyitó.) 2. Molnár János prelátkanonok, hitoktatási p. biztos: A pályaválasztás erkölcsi alapjai. 3. Halmos: A magyar föld ünnepe. Énekli az intézet énekkara. Vezényel: Csiky Gyuláné tanár.

November 23-án d. u. 4 órakor: 1. Flasznos Imre kereskedelmi iskolai igazgató: Kereskedelmi és ipari pályák. 2. Bartók: Nép dalok két hegedűre. Játsszák: Tóth Irén és Varga Mária óvónőjelöltek.

November 30-án d. u. 4 órakor: 1. Horváth Ilona háztartási isk. igazgató: Gazdasági és háztartási pályák. 2. Nép dalokat énekel Lokody Marcella óvónőjelölt. 3. Mácsai Kaszilda nővér óvónőképző int. b. igazgató: Nevelői pályák.

December 7-én d. u. 4 órakor: 1. Dr. Sprenger Mária Mercedes középisk. tanár, a Kat. Nőszövetség központi titkára. Budapest: Tudományos és művészeti pályák. 2. Az intézet kamara-kórusának énekszámai: Vez. Csiky Gyuláné.

December 15-én d. u. 4 órakor: 1. Scholz Klára egyházközségi nővér: Szociális pályák. 2. Händel: Jöjj béke anygala. Előadja az intézet kórusa és kamara-zenekara. 3. Faber Lipótné, bankigazgató neje: Anyai hivatás. Az előadások helye: Az intézet nagyterme. Belépő díj nincs.

Fel- és leszállás a villamos kocsikról a Szent László-téren

Tudomására hozzuk a t. utazóközönségnek, hogy a mai naptól kezdve az „A“, „D“ és „F“ vonalakról a Szent László térre beérkező villamoskocsikról a leszállást, illetve az azokra való felszállást a m. kir. államrendőrség a kocsik mindkét oldalán megengedte.

Nyomatékosan felhívjuk a t. utazóközönség figyelmét arra hogy ez az intézkedés csak a Szent László-térre, mint végpontra beérkező „A“, „D“ és „F“ kocsikra vonatkozik és más vonalak kocsijaira, illetve végpontjaira nem terjed ki ezért a többi helyen a leszállás és felszállás eddigi rendelkezései továbbra is változatlanul érvényben maradnak.

A „B“ vonalon a Mezey fűszerüzlet előtti megállóhelyet a Tisza István ut felé haladó kocsik részére a Szent László templomhoz helyeztük át.

Nagyvárad, 1943. november 16.

Nagyvárad Városi Vasút Rt.
Üzletigazgatósága.

Szolgáltatás gyógszertárak:

IV. CSOPORT:

Gránátalma gyógszertár, Rákóczi-u. 27. (Irgalmasrend) 15-25.

HUNGARIA gyógszertár, Mussolinai-tér 8. (Szabó Aczél I.) 15-28.

MINERVA gyógszertár, Szent László tér 3. (Gálósi F.)

ORANGYAL gyógszertár, Gróf Teleki Pál-u. 44. (Révész J.)

Több rendeletet tárgyaltak le és fogadtak el a különböző bizottságok

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A 36 tagú országos bizottság vitéz Takách-Tolvay József gróf elnöklésével ülést tartott. A bizottság vitéz Csicsery-Rónay István előadó ismertetésében hat rendeletet tárgyalt és vett tudomásul.

Ülést tartott a 42 tagú országos bizottság is. Koós Zoltán ismertetése után a bizottság két rendeletet egyhangulag tudomásul vett. Ezután Bonkay Ferenc előadó ismertetésében ugyancsak egyhangulag tudomásul vett két rendelet-tervezetet.

A képviselőház külügyi, valamint közgazdasági és közlekedési bizottsága vi-

téz gróf Teleki Mihály elnöklésével szintén ülést tartott. A bizottság Szeder János előadó ismertetése után részletekben is elfogadta a külállamokkal való személyi és polgári viszonyaink rendezéséről szóló törvényjavaslatot. A képviselőház igazságügyi, közgazdasági és közlekedési bizottsága hétfői ülésén részletes tárgyalás alá vette a nemzeti gazdálkodás rendjét zavaró egyes eseményeknek szigorú büntetéséről szóló javaslatot. A bizottság a törvényjavaslat tárgyalásának folytatását november 17-re halasztotta.

Megállapították az erdélyi búzafajták minőségét

Mint köztudomású, a földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége abból a célból, hogy Erdélyt megfelelő jöminőségű vetőmagokkal lássa el, Erdélyben vetőmagszaporító gazdaságokat szervezett. Ezek a szaporító gazdaságok eredeti nemesített vetőmagvakat kapnak a nemesítő telepekről s az a feladatuk, hogy a vetőmagvak szaporítása után készleteiket a földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége rendelkezésére bocsássák a gazdatársadalom vetőmagszükségletének fedezésére.

A szaporító gazdaságokban termelt különféle búzafajtákkal a kolozsvári m. kir. Növénytermesztési Kísérleti Intézet alapos vizsgálatokat végzett az egyes búzafajták acélosága, sikkértartalma, vízfelvévőképessége, a kelési idő, stb. szempontjából. A vizsgálat eredményeként megállapította, hogy a leg-

jobb lisztet a „bánkuti 1205-ös“ és a „bánkuti 1201-es“ búza adta. A legtöbb igen jó, középminőségű lisztet az Erdélyben közkedveltségnek örvendő és mostohább viszonyok között is jól fejlődő „odvasi 241-c“ elnevezésű búza adta.

Meg kell említeni, hogy a vizsgálatok egyelőre még nem terjedtek ki a „Székács 1055-ös“ búzafajtára, amelyből még nem állott Erdélyben elegendő mennyiségű kísérleti anyag rendelkezésre. Bár ez a búzafajta adta a Csonkaországban a legkiválóbb minőségű lisztet.

A földművelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége most az adatok alapján továbbfolytatja vetőmagszaporító tevékenységét, hogy ezen az úton biztosíthassa a gazdaközönség számára az Erdélyben legalkalmasabbnak bizonyult búzafajtákat.

Elhajtották a hajcsákok a teheneket, — de a saját részükre...

(Nagyvárad.) Bizonyára sokáig emlékezetes marad Dohány Mátyás és Dohány Mihály nagykamarási marha-kereskedőknek a várad-i állatvásár. Hétfőn délelőtt a két kereskedő 15 darab tehenet vásárolt össze a marhapiacon, majd felfogadtak egy ismeretlen embert hajcsárnak azzal a megbízással, hogy a teheneket őrizze és segítsen a vasúti állomáson bevonagolni.

Dohány Mátyás ezután az állomásra ment testvére után megérdeklődni a vagonok sorsát és csak a délutáni órákban tért vissza a vásártérre. Itt a hajcsár azzal fogadta, hogy a tehenek körül valami baj van, mert hiába számolgatja őket, egy tehen hiányzik. Dohány Mátyás megdöbbenve számlálta a teheneket és megállapította, hogy nemcsak a tehen, hanem annak borja is hiányzik.

Ektelen dühének úgy adott kifejezést, hogy a hajcsárt válogatott kifejezésekkel összeszidta és elkergette. A hajcsár persze, nyomban kerekelt oldott.

Ezután jutott eszébe a kereskedőnek, hogy a rendőrségen feljelentést tegyen addig is ut emberről gon-

doskodott és arra bízta a teheneket. Közben az állomásra sietett, majd visszatérve feltűnt neki, hogy kevesebb tehen van a csoportban, mint előbb. Kétségbeesetten számlálta meg a jószágokat és csakhamar arról győződött meg, hogy most már két tehen hiányzik. Mikor a hajcsárt felelősségre akarta vonni, kiderült, hogy az megszökött onnan.

A póruhárt kereskedő ezután maga ügyelt fel az összevásárolt tehenekre, majd mikor azokat sikerült elhelyezni a vasúti kocsikban a rendőrségre ment és feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, lopás bűntette miatt.

A nyomozást megnehezíti az a körülmény, hogy Dohány Mátyás és testvére csak órák múlva jelentették az esetet s a tolvajlással gyanúsított hajcsárokról még megfelelő személyleírást sem tudtak adni.

Arra a kérdésre, hogy miért kergette el a gyanus embert, Dohány Mátyás azt felelte:

— Azért, mert mirges voltam!

A rendőrség a vakmerő kettős lopás ügyében bevezette a nyomozást. A kár 3600 pengő.

Szenivincés szeretetgyakorlatban

A Mária társulat a diákleányok és a dolgozó nők egyesülete, Tavaly 40 szegény gyermek felruházásához járult hozzá az egyesület. Most november hó 13-án 46 gyermek kapott ruhát és 10 pár cipőt osztottak ki, karácsony és húsvét napján a városi szegényház 70 szegény gondozottjának adtak szeretetreggelit. A sebesültek részére 17 hónásakat készítettek, cigarettát, szeretetcsomagokat küldtek nekik, két és fél hónapig a társulat pénztára fedezte a Katalin-telepi napközi otthon ebédtetési akcióját, amely alkalommal naponta 22 gyermek kapott ebédet. A társulatnak vannak állandó szegényei is, akiket a társulat polgári iskolás tagjai szoktak felkeresni egy-egy kedves nővér vezetésével és természetbeni adományokkal, vagy lakbérük pótlásával igyekeznek rajtuk segíteni.

Az olasz Szent Vince Szeretetegyesület a következő szeretet-munkát végezte az elmúlt munkaévben: egy felsőkereskedelmi iskolai leányt tanított, már két éve gondoz egy 13 éves fiút, akit élelemmel, ruhával lát el és iskolázatot az egyesület, hogy jó szabóiparos váljék belőle. 12 szegény adott téli ruhát és élelmet, a katonáknak pedig 25 hózsákok, meleg fehérműt és szeretetcsomagokat küldött a frontra. Több-ször végeztek az egyesület tagjai látogatást a sebesülteknél és alkalommal élelmet osztottak ki közöttük, minden egyes alkalommal megérkeztek a Vöröskereszt gyűjtéséinél, a bajtársi szolgálathoz is tevékeny részt vettek és igyekeztek a szegényeket munkához juttatni. A felebaráti szeretet ténykedésénél nem feledkeztek meg a szegények lelki gondozásáról sem.

NOVEMBER 21-ÉN TARTJA KÖZGYŰLÉST A BIHARMEGYE ÉS NAGYVÁRAD TŰZOLTÓSZÖVETSÉGE, VALAMINT A NAGYVÁRADI ÖNKENTES TŰZOLTÓ TESTÜLET

Bihar vármegye és Nagyvárad th. város Tűzoltószövetsége 1943. évi november hó 21-én 11 órai kezdettel Nagyváradon a vármegyei nagytermében választmányi és ezt követően az évi rendes közgyűlést tart. A gyűlést a megjelentek számára tekintet nélkül tartjuk meg, amelyre a hatóságokat, tagtestületünket és ügyünk iránt érdeklődőket bajtársi szeretettel és tisztelettel meghívja a Szövetség.

A választmányi és közgyűlés tárgysorozata: 1. 1944. évi költségvetés tárgyalása, 2. Számvizsgáló bizottság kijelölése az 1944. évre, 3. Elnöki bejelentések, 4. Esetleges indítványok. (Az indítványok tárgyalás anyagát csak abban az esetben képezik, ha a közgyűlés előtt legalább 5 nappal írásban előterjesztették a szövetség elnökéhez.)

A Nagyvárad-i Önkéntes Tűzoltó Testület 1943. november hó 21-én (vasárnap) 11 órai kezdettel Nagyváradon a vármegyei nagytermében választmányi és ezt követően rendkívüli közgyűlést tart, amelyre a hatóságokat, testületünk alapító, pártoló és működő és választmányi tagjait, továbbá ügyünk iránt érdeklődőket bajtársi szeretettel és tisztelettel meghívjuk.

A választmányi és közgyűlés tárgysorozata: 1. Elnöki megnyitó, 2. 1944. évi költségvetés tárgyalása, 3. Tisztikar kiegészítése, 4. Folyó ügyek, 5. Esetleges indítványok.

A közgyűlést megelőzően 1943. november 19-én 12 órakor parancsnoksági ülés lesz a Tűzoltóaktanyában.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12-27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: 1 óra 4.30 P.
 3 óra 12.40 P.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.
 Készíteteket nem adunk vissza.

TANÁRI KINEVEZÉS. A Magyar Távirati Iroda jelenti: A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Tóth Ernő okl. középiskolai tanárt, a nagyváradai állami kereskedelmi középiskolához helyettes tanárrá kinevezte.

22-én este 7 órakor a Református Kulturpalotában

WALDBAUER-KERPELY

a világhírű magyar vonósnégyes egyetlen hangversenyét tartja.

Az értéknnyilváníítás nélküli postacsomagok legnagyobb kártérítési összege. A MTI jelenti: November 15-étől kezdve újból szabályozták az értéknnyilváníítás nélküli postai csomagokért adható kártérítés legnagyobb összegét. Ha a csomag teljes súlya az egy kilogrammot nem haladja meg öt pengő, egy kilogrammon felül öt kilogrammig 25 pengő, öt kilogrammtól tíz kilogrammig 50 pengő, tíz kilogrammtól tizenöt kilogrammig 75 pengő, tizenöt kilogrammtól húsz kilogrammig 100 pengő, húsz kilogrammon felül pedig minden megkezdett öt kilogramm után további 25 pengő fizethető ki.

Ha az öregedés első jelei mutatkoznak, akkor igyekezzék mindenképp belműködését és gyomorműködését a természetes „Forene József” keserűvíz használata által — reggel felkeléskor egy kis pohárral bevéve — állandóan rendbentartani. Kérdezze meg orvosait!

Az olajlen-szalma beszolgáltatási kötelezettsége. A MTI jelenti: A rostnövényforgalmi központ felhívja az olajlentermelő gazdákat figyelmét a rostnövények forgalmának szabályozásáról szóló rendeletben foglalt kötelezettségek teljesítésére. A rendelet értelmében a gazda köteles az általa termelt olajlen-szalmát beszolgáltatni az alábbi részletezett határidők szerint a jogosított kereskedőknek, illetve vételre felajánlani. A beszolgáltatás, illetve feladás rész a termelés hetven százalékát október 1-éig, a visszamaradt 30 százalékot pedig 1944 április 1-éig kell véglegesen felajánlani.

22-én este 7 órakor a Református Kulturpalotában

WALDBAUER-KERPELY

a világhírű magyar vonósnégyes egyetlen hangversenyét tartja.

37 ezer 800 ember halt éhen eddig **Kalkuttában.** Amszterdamból jelentük: (MTI) Kalkutta területén eddig 37.000 ember halt éhen — jelenti az angol hírlap — a központi képviselőházba érkezett hivatalos jelentés szerint. Bangália más részéből érkező jelentések a helyzetet továbbra is komolynak mondják és igen sokan halnak meg továbbra is az éhínség következtében.

Fűthető kis szobát kér a 78 éves Herpai Imre

— Térdig gázoltam a vérben a múlt világháboruban s most nincs egy sarok, ahol megmelegedhetnék...

Igy mondja, pontosan ezekkel a szavakkal — mintha betéve tudná Adyt — hangjában minden lázadás nélkül, inkább böles megadással a 78 éves Herpai Imre, aki 62 éves, félkarú feleségével hajléktalanná vált. A viskó, ahol eddig meghuzódtak, összeroppedett, falai szétnyíltak, egyszóval lakhatatlanná vált. Egy öreg asszony engedett át nekik az Össi-telepen, Bulesu vezér utca 32. szám alatt, havi 10 pengőért, — pontosan ennyi segélyt kapnak a Népjóléti Hivataltól — egy ablak és kémény nélküli zárt tornácot, amely nyáron még csak megfelelt valahogyan annak a célnak, hogy két öreg meghuzódjék benne, az ősz beálltával és a tél közeledtével azonban egyre inkább belényosodott, hogy állandó hajléknak nem alkalmas. Kályhát, vagy konyhai

Az idei évad legnagyobb budapesti filmsikere!
 Kalmár László zenés vigjátéka!

SZIAMI MACSKA

Főszerepben Szelezcky, Hajmássy, Bilicsi, Pethes és Erdélyi Mici
 Bemutató kedden az APOLLO-ban

tűzhelyet nem lehet beállítani, mert kéménye nincs, s a két öreg a napok multával egyre jobban didereg s egyre reszketőbb rémülettel gondol az elkövetkezőkre.

Arra kéri a jószívű embereket, hogy ha van valakinek egy lakatlan, fűthető helyisége, fogadja be őket vagy azért a 10 pengőért, amit jelenlegi szállításadjuknak is fizetnek, vagy munkáért, amit Herpai Imre — öreg kora ellenére — a ház körül még teljesíteni tud. Kisebb háznál házmesteri teendőket is vállalna. Sürgősen kérik a segítséget, mert már közel állnak ahhoz,

hogy beteggé fájssanak. Az életmentő ajánlatokat készséggel továbbítjuk.

SZERKESZTŐI UZENETEK

Lenkei József, Szaniszló-u. 31. Szűllő Géza, a Felsőház tagja, lakáscíme: Budapest, IV. ker. Irányi-u. 9.
 Nagy József Vitéz utca. Hozzánk intézett kérdésére értesítjük, hogy a leventék e héten folytatják az üvegyűjtést. Egyébként minden kerület állami elemi iskolájának udvarára lehet eljuttatni az erre a célra szánt és összegyűjtött üvegeket.

Két és fél évi fegyházbüntetéssel sújtották a sikkasztó Csiki Dénest

Kosztá Erzsébetet felmentették — Az ítélet nem jogerős

Nagyvárad, nov. 16. Ismeretes a nagyváradai közönség előtt Csiki Dénestnek, az Államépítészeti Hivatal volt tisztviselőjének bűnügye, akit jogtalan vagyonszerzésért, közokirathamisításért még ez év február 15-én előzetes letartóztatásba helyeztek. Az első főtárgyalást ez ügyben augusztus 11-én tartották, amikor is helytadva a védelem kérelmének, a bíróság elnapolta a főtárgyalást, hogy Csiki elmeállapotát törvényszéki orvosszakértők tüzetesen megvizsgálják.

Az újabb főtárgyalást november 15-én, hétfőn délben kezdte meg a nagyváradai törvényszék Váradi-Geleta-Kolosváry büntetőtanácsa.

Csiki Dénest hatalmas termetű fegyőr kísérte a tárgyalóterembe, amelyet zsúfolásig megtöltött a hallgató közönség. Váradi tanácselnök kérdésére elmondja a vádlott, hogy 1896-ban született s nevét Csizmaziáról változtatta a jobb hangzású Csikire. Felesége, leánya van, először az OTI, majd a posta alkalmazottja volt. Mint nyugdíjas került ideiglenes elzáruló minőségben az Államépítészeti Hivatalhoz.

Kihallgatták a másodrendű vádlott, Kosztá Erzsébet, nagyváradit lakost is, akit a kir. ügyészség, mint bűnpártolót vont vád alá.

A tárgyalás folyamán kiderült, hogy Csikinek igen fontos munkaköre volt s a legbonyolultabb összeadást, könyvelési műveleteket végezte.

Volt munkatársa, dr. Tallós Emilné, tisztviselőnek szerint eleinte igen lelkiismeretes, pontos férfinak ismerte Csikit. 1941 derekán azonban már idegeskedni kezdett, feltűnt hanyagsága s az, hogy mindgyakrabban éigányzenés mulatozást rendezett. Ezek a körülmények gyanúsá lettek főnökei szemében s vizsgálatot indítottak a különben szerény fizetésű tisztviselő ellen.

Bizonyos Kosztá Erzsébet, nagyváradit lakossal is kapcsolatba hozták, ugyanis több alkalommal vendéglőlkben s Párisban együtt látták őket. A vádlott aztán döbbenetes vallomásra vezetett. Kiderült, hogy 1941 decem-

ber 31-től 1942 december 1-ig huszonkét alkalommal s huszonkét esetben megmásította a hivatali könyvek végösszegét, oly ügyesen, hogy előjáró főnökei se vehették észre. Kitudódott a szándékos félrevezetés és a közokirathamisítás folytatlagos kitervezése is. A nagy pénzösszegekkel dolgozó Csiki így fondorlatosan 60.104 pengőt sikkasztott, mely összeget saját céljaira használta fel.

A vádlottra, aki a tárgyalás folyamán beismerte bűnösségét, Oláh Béla műszaki főtanácsos, Milkes János főmérnök, Sik Rezső számvizsgáló s Nagy József altiszt részben terhelőleg tanuskodtak. Csiki mindent magára vállalt, míg Kosztá Erzsébet tagadta bűnrészségét.

Előadta, hogy nővérének éttermében ismerkedett meg Csikivel, akinek lekötözött modora volt s anyagilag jó helyzetben lévő, előkelő családi kapcsolatokkal rendelkező urnak látszott. Hiúságát elégítette ki Csiki apró figyelmeségekkel, mint virágcsokor, bonbon küldésével. Később éttermekbe, majd a környező fürdőkhöz is kijártak, majd együtt utaztak Debrecenbe, a Hortobágyra, Hajdusoboszlóra, azután Budapestre és onnan a Balaton mellé, ahol több hétig nyaralt Csiki családja is. Kosztá Erzsébet felmutatta arcképes igazolványát, mellyel igazolni igyekezett, hogy az utazás költségei nem Csikit terheltek, tőle csak ellátást, de semmi egyebet nem fogadott el.

Csiki a tanácselnök kérdésére, hogy hát hova tűnt el az a nagy összeg, azt felelte, hogy nagyrészt elkártyázta, de egy alkalommal, utazás közben kb. 3000 pengőt elloptak tőle.

Beszámíthatóságára vonatkozólag kihallgatta a bíróság dr. Szedlák Ödönt, az elmekórház igazgató-főorvosát és dr. Beöthy Konrád egyetemi tanár, főorvos, mint törvényszéki orvosszakértőket.

A vádlott életén erős fonálként húzódik végig az alkoholizmus, — mondotta dr. Beöthy professzor tudományos szempontból felülvizelt véleményében. — Az alkoholizmust, éppen

úgy, mint pl. a morfinizmust örökösnek lehet. Csak idő kérdése, hogy az előidőző ok visszavonhatatlanul kitorjón az alkoholizmusban a terhelten, mely örökös betegséggé, bár elfojtható, de gyógyíthatatlan. Ez a súlyos, örökös baj befolyással van az illető elmeállapotára. Csiki azonkívül az első háborúban légnyomást kapott és jobb állkapocszögletén lövés érte. Elmeegyesége a nagyobb mérvű alkohol hatására, már akkor kitűnt, amikor időelőtt nyugdíjazták. Végül megállapítja a törvényszéki orvosokértői vizsgálat, hogy Csiki beszámíthatósága korlátozott, amely a cselekmény elkövetésénél súlyosan esett latba.

Ezután dr. Levente István kir. ügyész mondta el vádbeszédét és mindkét vádlottra súlyos büntetést kért, különösen Csikire, aki ellen tárgyi bizonyítékok is vannak.

Dr. Mucsy Imre ügyvéd Csiki védelmében félórás beszédet tartott. Különösen az orvosszakértői véleményre támaszkodva kért enyhe büntetést.

Ekkor — már háromnegyed 8 óra volt — felbeszakította a bíróság a tárgyalást.

Ma, kedden 9 órakor folytatták, amikor is dr. Krajnik Sándor védencének, Kosztá Erzsébetnek felmentését kérte.

A bíróság ítélethozatalra vonult vissza s tizenegy órakor hirdette ki az ítéletet.

Néma csend volt a teremben, amelyet váratlanul Kosztá Erzsébet nővérének sikolya szakított félbe. Sirógörcsben fuldokolva vezeték ki a teremből. Ezután Váradi tanácselnök kihirdette az ítéletet.

Csiki Dénest 2 évi és 6 hónapi fegyházbüntetéssel és 5 évre hivatali és politikai jogainak felfüggesztésével sújtották.

Kosztá Erzsébetet tárgyi bizonyíték hiányában felmentették.

Csiki és védője enyhítésért, az ügyész súlyosbításért felebbezett. A kir. ügyész Kosztá Erzsébet bűnösségének megállapítása ügyében is felebbeszótt jelentett be.

SZINHÁZ

„AZ ELSŐ”

Bemutató az Új Magyar Színházban — Hogyan fogadta a kritika Kerecsendi Kiss Márton darabját?

Magyar író darabját már rég nem előzte meg olyan érdeklődés, mint Kerecsendi Kiss Mártonnak, a Harmadik című nagysikerű film szerzőjének első színpadi művét, amelyet az Új Magyar Színház mutatott be szombaton este. A különös érdeklődésnek egyik oka az, hogy a Harmadik a magyar filmgyártásban ritkán jelentkező úgynevezett probléma-darab, amely körül annakidején heves viták zajlottak a sajtóban s a lapok színházi beszámolóí már jóelőre jelezték, hogy a fiatal, tehetséges író első színpadi próbálkozása sem elégszik meg a pusztá szórakoztatással, hanem ismét társadalompolitikai kérdést feszeget. Hozzájárult a figyelem felkeltéséhez az is, hogy Kerecsendi Kiss Márton darabja Páger Antalban találta meg pártfogóját: a kitűnő színész segített a kezdő írónak színpadképessé tenni művét, ő működött közre az átdolgozásban, mikor a fő női szerepeket egyik színésznő a másik után utasította vissza s ő vállalta a darab vezető szerepét, sőt a rendezését is.

Most, hogy a bemutatóról szóló sajtóbeszámolók részletesen ismertetik „Az első” című Kerecsendi-színmű tárgyát, s külön kiemelik, hogy egy falusi asztalos a dráma hőse, eszükbe jut egy jelenet, amelynek Kolozsváron, a Harmadik című film ünnepélyes bemutatója alkalmával voltunk tanúi. Ott volt Kerecsendi Kiss Márton, a szerző, akit a vidéki tanítók sorából emelt ki egyszerre a hírnév, Orosz Barna színigazgató, a film vállalkozója, Páger Antal, a Harmadik főszerepének megisméjlesztője s a budapesti színházi életnek még néhány neves képviselője. A bankett után körülültük Páger s filmjézési és színművészeti kérdésekről beszélgettünk. Sok érdekes dolgot mesélt a nagy színész s többek között ezeket mondotta:

— Gyakran felvetem filmvállalkozók rendezők, dramaturgok előtt azt a gondolatot: miért választott darabjaitok főhőseül mindig intellektuális személyiségeket, nagy orvosprofesszorokat, bankigazgatókat, ügyvédeket, társadalmi előkelőségeket? Miért nem írtok és rendeztek már egyszer egy darabot, amelynek mondjuk asztalos a hőse? ... Azt felelték erre, hogy mi érdekes, történhetik egy asztalossal? ... Szerintem nincs igazuk, mert emberi sorsok érdességei, drámai összejáratások nagy erőt, lelki és társadalmi kérdések mélységei egyszerű emberek körében is úgy jelennek meg, mint a magasabb rétegekben. Csak igazi művészre van szükség, aki ezeket színpadra vagy filmre viszi.

Érdekes volna megkérdezni Kerecsendi Kiss Mártont, aki akkor szerényen és hallgatagon ült a Kolozsvárra gyűlt művésztársaságban, hogy darabja megírására nem hatott-e ösztönzőleg Páger Antalnak ez a megnyilatkozása? Nem sorsdöntő a darab sikere szempontjából, de jellemző lehet, hogy az írói lélekben olykor milyen behatások varázslására kelnek életre homályos elgondolások és félig elfeledett élmények.

Tény azonban, hogy az asztalos sorsa s a probléma, ami felvetődik életében, művészi valósággá lett Kerecsendi Kiss Márton darabjában. A fővárosi sajtó beszámolóí kevés kivétellel meleg elismeréssel írnak róla s különösen témavá-

lasztását emelik ki sok méltánylással. A gyermekszereket kérdése, ami a darabban erős összejáratások után erkölcsileg megnyugtató megoldást nyer, kiemelkedő értékűvé teszi a fiatal író munk-

Várad levél a színházról, művészetről s a megindult szerenéről

A Budapesten megjelenő Virradat c. hétfői lap írja:

Ebben a városban örökké csattogtak a szavak, forrtak az eszmék, csirgáltak a gondolatok.

Ez a szellemi, ez a lelki élet természetesen rányomta bélyegét a nagyváradi színházra, s a Szigligeti Színház legelső vidéki színházak között szerepelt. Várad valóságos művészeti központtá vált és nem a mai Váradon múlik, hanem a nehéz történelmi időkön, hogy Nagyvárad ezt a régi színvonalat nem mindenben tudja elérni.

A visszacsatolás óta, amint tudvalevő, fiatal lelkes igazgató áll a Szigligeti Színház élén Putnoki Bálint, aki nagyon szép elgondolással, komoly művész programmal kívánt Nagyváradon igazi színházat nyújtani. Be kell látni, hogy nem az igazgató művészi becsapgyán múlik egy színház művészi színvonalán, mert a programot a vidéki színház igazgatója nem mindig szabhatja meg a maga elgondolásai szerint.

Hányféle szempont, mennyi gond és törődés az osztályrésze a színházvezető embernek, hogy a közönséget is beszoktassa a színházba és a színvonalas színházi műsor ne sülyedjen. Objektíven meg kell állapítani, hogy Putnik sikerrel küzd meg ezzel a két nehéz akadállyal. Éppen ezért rá kell mutatnunk arra, hogy Debrecen város Belezsnay-Unger Istvánnak, illetve a Debreceni

káját, ha ez a megoldás bizonyos lélektani hibák forrásává válik is. Természetesen rámutatnak a kritikák a dráma fogatékosságaira is, így a lélektani valószínűtlenségek mellett a túlzott hatáskeresés eszközeire és egyes szerepek indokolatlanul passzív voltára, de általánosságban megállapítják, hogy Kerecsendi Kiss Márton első darabjában igen tehetséges dramaturg jelentkezett, akitől még komoly értékű műveket várhat a magyar drámairodalom.

A darab főszerepeiben Páger Antal, Bulla Elma és Dayka Margit megrázóan szép alakításokat nyújtottak.

Színházunk harmincezer pengő évi szubvenciót szavazott meg. Debrecen tehát kitett magáért! A fiatal törekvő Putnik Bálint, a nagymúltú Szigligeti Színház igazán megérdemli a támogatást, mert noha a közönség társadalmi osztályra való tekintet nélkül látogatja a színházat, mégis tagadhatatlanul a színház művészi színvonalát nyerne az által, ha a város részéről kifejezetten anyagiakkal hathatósan támogatná!

Egy bizonyos, ha volt is egy kisféle lefele lejtő hulláma a Szigligeti Színháznak visszacsatolása óta. Putnik Bálint átvezette a színházat ezeken a nehézségeken és a színház mindegyre újból népszerűbb, látogatottabb és Várad publikuma nemcsak újból az a színház szerető, sőt színházrajongó közönséggé válik, mint amilyen a nagy múlt évtizedeiben volt.

Féltsük, óvjuk, ápoljuk a vidéki színházak ügyét, egy-egy vára minden vidéki színház a magyar kultúrának, a magyar jövőnek.

Éppen az erdélyi színházak mutatták meg, mit jelent a nemzeti megmaradás szempontjából a magyar színház. Nem kell kommentár ahhoz, mert hiszen mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a huszonkétéztendő idegen uralom alatt Erdélyben a színház volt egyik legkeményebb, legerősebb védőhátya. Nagyvárad... ne feledd, hogy várad a színház!

A színházi iroda közleménye:

FIGYELEM! A előadások a jelzett időben pontosan kezdődnek! Az előadás megkezdésekor a nézőtéri ajtókat a rendőrség bezárja.

Tábornokné, a legnagyobb operett-siker, kedden este háromnegyed 7 órakor kerül színpadra Antal Erzsébet, Kemény Gizi, Hamvay Lucy, Göndör Klári, Szabó Ernő, Lendvai Lajos, Gulácsy Albert és Halasi Gyulával a főszerepekben.

A két kapitány, Erdélyi Mihály nagysikerű légiós operettje szerdán este kerül színpadra, a bemutató előadás pompás együttesével: Lányi Emil, Göndör Klári, Antal Erzsébet, Czeh Gitta, Szabó Ernő, Gulácsy Albert, Halasi Gyula, Barsi Béla, Kiss István és Bartos Józseffel a főszerepekben. Az első felvonás steppszóló táncot Molnár Tivadar táncolja.

Fekete Péter, az idei színi-évad kimagasló sikerű operett-ujdonságát esütörtökön este háromnegyed 7 órakor mutatja be a színház, bemutató hértelben. Hetek óta szorgalmasan készül a színház a Vipszínház

legnagyobb sikerű ujdonságának előkészületein, melyet gyönyörű kiállításban hoz színpadra. Főszereplők: Göndör Klári, Kemény Gizi, Szógi Arany, Szabó Ernő, Lendvai Lajos, Halasi Gyula, Barsi Béla és Kiss István. Rendező: Szabó Ernő. Táncokat: Molnár Tivadar és Berta András tanították. A diszleteket Kovall István festette. A Fekete Péter esütörtökön este bemutató hértelben, pénteken este A-hértelben, a többi napokon hértelben kerül színpadra. Előkészületek: Bánk Bán, Katona József történelmi drámája.

HETI MŰSOR:

Kedden este háromnegyed 7 órakor: Tábornokné.

Szerdán este háromnegyed 7 órakor: A két kapitány.

Csütörtökön este háromnegyed 7 órakor: Fekete Péter, — bemutató hértel 9.

Pénteken este háromnegyed 7 órakor: Fekete Péter, — A-hértel 9.

Szombaton este háromnegyed 7

órákor: Fekete Péter. Vasárnap délután és este: Fekete Péter.

A színház elővételi pénztára nyitva: hétköznapokon délelőtt 10—11 óráig és délután 4—6 óráig.

Vasár- és ünnepnapokon: délelőtt 10-től fél 1 óráig és délután 4 óráig 6 óráig.

Fa érkezett a Hangyához

A Hangya tagjait értesítjük, hogy a Szövetkezetének fája érkezett; azok, akik a tűzifa ellenőrző jegyeiket a Hangyánál beadták és akik október—november hónapjában járandóságukat még nem kapták meg, azok sürgősen jelentkezzenek a Hangya irodájában, Szilágyi Dezső utca 3. szám alatt, vagy a Nagyvárad Népszövetségi Hitelintézetnél, Nagy Sándor-u. 5. szám.

APRÓHIRDETÉSEK

Adás-vétel

Telikabát ruhát legjobban vehet, eladhat Molnárnál, Bémer-ter 1. 919
Jókarban levő bőrkabát középtárcmetre eladó, Árpád vezér-u. 10. 9
Kis székalkáthát megvételre keresek. Cimeket a kiadóba kérek. 70
Háromnegyedes sötétkék férfi telikabát, jókarban, eladó, Damjanich-u. 37. ajtó 7. 70
37-es cipőre teljesen jó állapotban levő sárcipő eladó, Cim a kiadóban. 82
Kompressor, nagyteljesítményű megvételre keres Szabó István cserépkályha és Agyagárugyár, Nagyvárad, Bem J.-u. 26. 85

Különféle

Förtöltlenítést, poloska, mcly és mindenféle férgek irtását 38 évi gyakorlatlall vállalja, Varga, Dankó Pista-utca 6. Telefon 27—56. 313
Varrógépjavitás egy évi felelősséggel, Jakob műszerésznel, Kossuth-utca 5. Telefon 23—30. 60

Allást nyee

LAPKIHORDÓKAT azonnal belépésre felvesszünk. Jelentkezni a Magyar Lapok kiadóhivatalában.
Azonnali belépésre keresünk 1. osztályos gépezőt és lakatot. Erdélyi gépező Nagyvárad, Bem J. u. 26. 86

Allást keres

Irodai gyakorlatlall IV. középiskolát végzett komoly urileány állást keres. Cimeket a kiadóba kér.

Öskeresztény cipőkereskedő seged, ki magyar, német, román és szerb nyelven beszél, ideiglenes gépkocsivezető igazolvánnyal, elhelyezkedést keres bármilyen alkalmazásba. Cimeket a kiadóba kér. 88

Lakás

Elcserélném Szent László-terj parkettes, fűrdőszobás, konyha nélküli garcon lakómat Nagypiac-ter közelében szerény ezoba-konyhás ilakással. Cim kiadóban. 87

KIADÓTULAJDONOS: SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R. T.

A szerkesztésért felel: A kiadóért felel:
Dr. Paál Árpád Dr. Virág Jermos
főszerkesztő a Szent László-nyomda R. T.
főszerkesztője

Készült a Szent László-nyomda s. t. körforgógépén, Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. szám.